

Enstitü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Oktay Selim KARACA
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek lisans – Haziran 2011

ÖZET

HAC YOLCULUĞU METİNLERİ BAĞLAMINDA

17.YÜZYIL HALK OSMANLICASI

Muhammed WEYSO

17. yüzyıla ait olduğunu düşündüğümüz Menâsikü'l-Hacc ile Menâzil-i Hacc adlı eserler anonim eserlerdir. Osmanlı döneminde hac menâsikleri (yöntemleri) ile hac yolunda bulunan menzilleri (konakları) açıklamaya çalışan önemli eserlerdendir.

İslâm dininin en zor şartı olan hac şartı nedeniyle, Osmanlı Devleti bu şartı yerine getirmek için kullanılan yöntemleri ve kendi coğrafyası içinde bulunan hac yolundaki menzilleri hacı adaylarına kolayca açıklayan ve herkes tarafından anlaşılabilir eserler yazılmasını teşvik etmiş; bu da bu tür eserlerin ortaya çıkma nedeni olmuştur.

Eski Anadolu Türkçesi dönemi ile Osmanlı Türkçesi dönemi arasında bir geçiş dönemi olan 17. yüzyıl, bu iki dönemin de dil özelliklerini taşımaktadır. Elimizdeki bu eserleri fonetik ve morfolojik bakımlardan inceleyerek 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini taşıdıklarını göstermeye de çalıştık.

17. yüzyılda yazılan birçok eserlerin yazarları, eserlerinin yazma amaçlarına göre ya ağır bir dil kullanarak kendi dil ustalıklarını gösterirler, ya da eserlerinin içerdiği bilgilerin herkes tarafından anlaşılması için kolay bir dil kullanarak bunu gerçekleştirmeye çalışırlardı; tezimize konu olan eserler de bu sade ve kolay dilli eserlerdendir; dolayısıyla çalışmamızda bu eserlerin Halk Osmanlıcasıyla yazılan birer halk eseri olduklarını göstermeye çalıştık.

Bu çalışmamız bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde hac menâsiklerinden ve menzillerinden kısaca bahsederek, incelediğimiz eserleri tanıtmaya çalıştık. Birinci bölümde 17. yüzyılda Türkiye Türkçesi ile ilgili kısaca bahsettik; sonra da imlâ, ses ve şekil ile ilgili genel bir dil incelemesi yaparak Halk Osmanlıcası özelliği gösteren örnekleri ortaya koymaya çalıştık. İkinci bölümde incelenen eserlerin transkripsiyonlu metinlerini verdik. Üçüncü bölümde ise bir ekler indeksi oluşturduk. Sonuç, kaynakça ve tıpkıbasım ile çalışmamıza son noktayı koyduk.

Anahtar Sözcükler: Hac Menzilleri, Hac Menâsikleri, Halk Osmanlıcası.

University : İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Oktay Selim KARACA
Degree Awarded and Date: MA – June 2011

ABSTRACT

17TH CENTURY PUBLIC OTOMAN LANGUAGE IN CONTEXT OF PILGRIMAGE

Muhammed WEYSO

Menāsikü'l-Hacc and Menāzil-i Hacc are anonymous works that we think written in 17th century. These works are two of very important works about the way and lodging on pilgrimage.

Ottoman Empire fostered to write comprehensible books for public that about pilgrimage way and lodging that in the country.

17th century, which is a period of time between early Anatolian Turkish and Ottoman Turkish languages, contains these two characteristics of language period. This work has been researched phonetically and morphologically and we intend to show 17th century Ottoman Turkish features.

There were two type of writer and works in 17th century. First group of works had ornate language. In these works, writers want to show their ability of art. Second group of works which were understandable for public had simple language. Our subject is about the second group.

This thesis has one introduction and three part. In introduction, we tried to present Menāsikü'l-Hacc and Menāzil-i Hacc. First part is about language features of 17th century and examples of “public Ottoman language”. Second part has a transcriptional text for works we researched about. Third part has index for morphological features. In the final part, we added a conclusion, bibliography and original copy of thesis material.

Key Words: pilgrimage, Public Ottoman Turkish.